

C 23904

A MAGYAR KIRÁLYI ERZSÉBET TUDOMÁNYEGYETEM
1930/31. TANÉVI IRATAIBÓL.

I. FÜZET. — II. RÉSZ.

EX ACTIS UNIVERSITATIS SCIENTIARUM REGIAE
HUNGARICAE ELISABETHINAE
ANNO MCMXXX—XXXI.

FASCICULUS I. — PARS II.

CONVENTUS GENERALIS SOLLEMNIS

OCCASIONE INAUGURANDI AEDIFICII NOVI
EVANGELICAE THEOLOGICAE FACULTATIS
ET

INCHOANDI ANNI SCHOLASTICI MCMXXX-XXXI.

EIUSDEM FACULTATIS DIE XIX OCTOBRIS ANNI MCMXXX
PRAESENTE
VIRO ILLUSTRISSIMO NICOLAO HORTHY DE NAGYBÁNYA
GUBERNATORE HUNGARIAE
CELEBRATUS.

ÜNNEPÉLYES KÖZGYÜLÉS,

AMELY AZ EVANGELIKUS THEOLÓGIAI FAKULTÁS
ÚJ ÉPÜLETÉNEK FELAVATÁSA ÉS UGYANEZEN FAKULTÁS

1930/31. ÉVI TANÉVÉNEK MEGNYITÁSA

ALKALMÁBÓL
ÖFÖMÉLTÓSÁGA NAGYBÁNYAI HORTHY MIKLÓS
MAGYARORSZÁG KORMÁNYZÓJÁNAK JELENLÉTÉBEN
MCMXXX OKTÓBER 19.-ÉN TARTATOTT.

MCMXXXI.

Tartalomjegyzék.

	Oldal
Az evang. hittudományi kar új épülete	4
Az ünnepélyes közgyűlés és avató ünnep meghívója	5
Az ünnep sorrendje	7
Dr. Bozóky Géza rector beszéde, mellyel a templomajtóban a Kormányzó Úr Ófőméltóságát fogadta	9
Krisztus levele. D. Kapi Béla püspök beszéde, melyet az evang. templomban tartott ünnepi istentiszteleten mondott	13
Sándy Gyula műegyetemi tanár beszéde, mellyel az épület kulcsát átadta	19
Dr. Bozóky Géza rector beszéde, mellyel engedélyt kér az új épület felavatására	23
Dr. gróf Klebelsberg Kuno m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter avatóbeszéde	27
D. báró Radvánszky Albert a magyar evangélikus egyház egyetemes felügyelőjének beszéde	33
Dr. Deák János hittudománykari e. i. dékán avató imádsága	37
Dr. Bozóky Géza rector beszéde, mellyel a díszülést megnyitotta	43
Dr. Kiss Jenő hittudománykari e. i. prodékán beszámolója az 1929—30. tanévről	47
Dr. Deák János hittudománykari e. i. dékán székfoglaló előadása: A babyloni fogság világtörténeti jelentősége	57
Dr. Bozóky Géza rector beszéde, melyet dr. Wiczián Dezsőnek, az első theologiai doktornak avatása után mondott	69

MEGHIVÓ

A M. KIR. ERZSÉBET TUDOMÁNY-EGYETEMNEK

VITÉZ NAGYBÁNYAI HORTHY MIKLÓS UR
MAGYARORSZÁG KORMÁNYZÓJA
ŐFŐMÉLTÓSÁGÁNAK JELENLÉTÉBEN

SOPRONBAN, 1930. ÉVI OKTÓBER HÓ 19-ÉN
AZ EVANG. HITTUDOMÁNYI KAR
TANÉVMEGNYITÓ ÜNNEPÉÜL TARTANDÓ

ÜNNEPÉLYES KÖZGYŰLÉSÉRE

VALAMINT EZZEL KAPCSOLATBAN
A HITTUDOMÁNYI KAR ÚJ ÉPÜLETE

FELAVATÁSÁNAK ÜNNEPÉRE

AZ EGYETEM RECTORA
ÉS TANÁCSA.

Az ünnep rendje:

I.

Délelőtt 9 órakor **ünnepi istentisztelet** a helybeli evangélikus templomban.

1. Közének: Jövel Szentlélek Úristen.
2. Oltári szolgálat. *D. Stráner Vilmos* egyetemi ny. r. tanár.
3. A gyülekezet vegyeskarának éneke *Altdörfer Viktor* karigazgató vezetésével.
4. Az Igét hirdeti *D. Kapi Béla* püspök.
5. Közének: Erős vár a mi Istenünk.

II.

Az evangélikus hittudományi kar **új épületének felavatása.**

1. A hittudományi kar hallgatóinak éneke.
2. *Sándy Gyula* műegyetemi tanár az épület tervezője jelentést tesz az építkezés befejezéséről s a kulcsot a Rector Magnificusnak átadja.
3. *Dr. Bozóky Géza* e. i. Rector Magnificus engedélyt kér a Kormányzó Úr Ófőméltóságától az új épület felavatására.
4. A Kormányzó Úr Ófőméltósága megadja az engedélyt a felavatáshoz.
5. *Dr. Gróf Klebelsberg Kuno* vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter felavató beszéde.
6. *D. báró Radvánszky Albert* a magyar evangélikus egyház egyetemes felügyelőjének beszéde.
7. Avató imádság. *Dr. Deák János* a hittudományi kar e. i. dékánja.
8. A hittudománykari hallgatók éneke.

III.

Folytatólagosan **egyetemi tanévnyitó közgyűlés** a hittudományi kar Auditorium Maximumában.

1. Magyar Hiszekegy. Énekli a hittudományi kar hallgatóinak énekkara.

2. *Dr. Bozóky Géza* e. i. Rector Magnificus megnyitó beszéde.

3. *Dr. Kiss Jenő* e. i. hittudománykari prodékán beszámolója az 1929/30. tanévről.

4. *Dr. Deák János* e. i. hittudománykari dékán székfoglalója: „A babyloni fogság világtörténeti jelentősége“ címen.

5. A hittudományi kar új hallgatóinak beiktatása.

6. Doktoravatás.

7. *Dr. Bozóky Géza* e. i. Rector Magnificus az egyetemi közgyűlést bezárja.

8. Himnusz. (Közének.)

JEGYZET: Kérjük a meghívott hatóságokat és hivatalokat, hogy képviselőiket lehetőleg postafordultával, de legkésőbb október 15. déli 12 óráig a dékáni hivatalban, (Sopron, Széchenyi-tér 11.) névszerint bejelenteni sziveskedjenek.

Jelen meghívó az istentiszteleten és az avató-ünnepen való megjelenésre jogosít. Az egyetemi közgyűlésre helyszűke miatt külön belépő jegyek szolgálnak. Jelentkezni lehet a dékáni hivatalban.

Az ünnepi vendégeket kérjük, hogy az istentiszteleten helyüket 8 óra 45 percig elfoglalni sziveskedjenek.

Öltözet: Díszmagyar vagy sötét ruha.

Főméltóságú Kormányzó Úr!

A m. kir. Erzsébet tudományegyetem Tanácsa és valamennyi kara nevében mély tisztelettel üdvözlöm Főméltóságodat és hálásan köszönöm, hogy egyetemünk mai házfelavató ünnepségén való magas megjelenésével annak különös fényt és díszet méltóztatott kölcsönözni.

Szolgáljon ez a kitüntetés újabb ösztönzésül arra, hogy egyetemünk tudományos tevékenységét Isten dicsőségére, az egész emberiség javára és a magyar kultúra dicsőségére sikerekben gazdagon és minél eredményesebben folytathassa és ebből a munkából ne csak a tanári kar, hanem az ifjúság is lankadatlan buzgalommal vegye ki a maga részét.

KRISZTUS LEVELE.

ELMONDOTTA D. KAPI BÉLA PÜSPÖK,

A M. KIR. ERZSÉBET TUDOMÁNYEGYETEM

EVANG. HITTUDOMÁNYI KARA ÚJ SZÉKHÁZÁNAK FELAVATÁSAKOR
A SOPRONI EVANGÉLIKUS TEMPLOMBAN 1930. OKTÓBER 19.-ÉN D. E.

TARTOTT ÜNNEPI ISTENTISZTELETEN.

II. Kor. 5:2–3. „A mi levelünk ti vagytok, beírva a mi szívünkben, amit ismer és olvas minden ember; a kik nyilvánvaló, hogy Krisztusnak a mi szolgálatunk által szerzett levele vagytok, nem tentával, hanem az élő Isten lelkével írva, nem kőtáblákra, hanem a szívnek hústábláira írva.“

Virágkoszorúval homlokán, ünneplő köntösbe öltözötten áll theologiai fakultásunk új épülete, mint vőlegényt váró szépséges menyasszony.

Mi pedig templom oltárnál fejhajtva imádkozunk s a fakultás hivatásának aranykapuján át jövődő munkáját fürkésszük.

Ha az evangélikus keresztyén theológiát meg akarnám személyesíteni, királynői szépségében virágzó sudár nő alakját rajzolnám elénk. Testén könnyű omlású köntös. Nemes vonalú arcán az igazság méltósága, szemeiben a lélek tüze. Jobb kezében magasra emelt fáklya, baljában kebléhez szorított Biblia. A képen csudálatos fény ömlik el. Nem felülről avagy oldalról sugárzik, hanem a Bibliából árad ki a nagy napragyogás és pedig kettős fénytöréssel. Egyik lángragyújtja a magasra tartott fáklya rózsáját, a másik ezüstpatakként reáömlik a lábai előtt elterülő földre s fényözönbe von virágot, göröngyöt, szakadékot és hegyormot.

Ez az evangélikus keresztyén theologia. Isten kijelentéséből áramló napragyogás, mely két sugárra törik: az egyik a tudomány igazsága, a másik az igazság életté válása. A kettőt együtt egy névvel nevezem Krisztus levelének.

A theologia örök hivatása, hogy átvegye, őrizze és továbbadja Krisztus levelét.

Ezt a levelet maga Krisztus írja a lélek íróvesszőjével az emberszívek hústáblájára. Szenvedés-könnyével írja, bűnbocsátó szerelme napfényével írja s megváltó piros vérét ráüti pecsétül. Az örökkévaló Istenről szól ez a levél. Egyedül Őrá és mégis benne foglaltatik ember, világ, élet, halál min-

den titka. A lélek souverenitása. Ember porbahullott királyi méltósága. Ember porból felemelt üdvösséges boldogsága. Lelket megváltó isteni kegyelem.

Az evangélikus keresztyén theologia megállapítja Krisztus eme levelét. Feltárja az isteni kijelentés közléseit; az isteni kegyelem titkait, a vallásos élet megtapasztalt és láthatatlan törvényeit, a vallás és egyház kapcsolatát, a vallási élet kivirágzását. Tudományos módszerekkel és eszközökkel kiépíti tudományos rendszerét, egy hatalmas oszloperdőt, melynek összessége a theologia igazság-tartalmát jelenti.

De a tudomány nemcsak a tudásért, hanem az életért van. Minden tudomány az életben gyökerezik s végső rendelkezésében azt szolgálja.

A theologia második sugara: a vallás életvalósága.

A theologiai fakultás munkája ne maradjon csupán tudományos igazságok rendszerezése és hirdetése, jóllehet tudományos hivatásának ez egyik alapvető igénye, hanem váljék valóságokat teremtő létté. Igazságtartalma nyerjen kiegészülést vallási élettartalmában. Teremtsen életet, lelkületet, jellemet, Krisztus lelkét hordozó embereket. Befejezetlen marad minden munkája, ha csupán igazságtartalmának oszloprendjét adja. Rá kell borítania, mint hatalmas kupolát: vallási életrendszerét.

Világoljon tehát a theologiai fakultás mindkét fénysugara. A tudományosság feltételével és kötelezésével, ígéretével és felelősségével szolgálja a tudományos igazságot. Fényét nyerve minden vallási igazság első forrásából: a Bibliából. De azután ragyogjon munkájában a második sugár is: váljék tudományos igazsága életteremtő vallásos életvalósággá.

Ragyogjon fel a theologiai fakultás fenséges missziója! Írja Krisztus levelét fiai szívébe. Ne elégítse ki theologiai ismeret, tudás, tudományos munkálkodásához való felkészültség, hanem ébresszen papi lelkületet, formáljon krisztusi egyéniségeket, csiszolgasson pásztori jellemeket. Neveljen bünt ostromozó prófétákat s gazdagítsa nemzetünket Isten igazságait hirdető apostolokkal. Ne elégedjék meg papirosra írt lelkészi diplomával, hanem követelje meg távozó fiaitól Krisztus ember-szívbe jegyzett levelét is. Krisztus levelét vigyék magukkal csendes életű falvak kunyhói közé s feszült

idegzetű városok piaci lármájába. Legyen az mindenek számára: szeretet, igazság, békesség!

Ezzel tölti be theologiai fakultásunk társadalmi és nemzeti hivatását. Egyetlen intézmény sem elégedhetik meg szűkkörű hivatásának szolgálásával. Theologiai fakultásunknak is önmagán kívül nemzeti társadmunkat és nemzetünket is szolgálnia kell. Épületét a magyar állam emelte. Falai beleépült gazdagok aránya, szegények egyfillérje. A fakultásnak vissza kell adnia a nemzettől kapott építőköveket s építeni kell nemzetünk jövő dicsőségét. Igazságot szolgáljon, szeretetet munkáljon, békességet virágoztasson. Írja a nemzet szívébe Krisztus levelét. Az épületfalainak kőkoporsójában pihen Nagymagyarország sírbafektetett álma. Hallgatag kövei között szendereg elnémult theologiai akadémiák szava: Eperjes és Pozsony próféciaja. Úgy írja theologiai fakultásunk Krisztus levelét, hogy az igazság elvarázsolt királyfia felébredjen halotti álmából s diadalmason induljon nemzeti életünk jövő dicsősége felé.

Ebben a munkában egyesüljön tanár és hallgató.

Mondják a katedrán ülők: ehhez a hivatáshoz nem elég tudás, ismeret, szorgalom és tehetség; „a mi alkalmas voltunk Istentől van“. Krisztus levelét csak az írhatja mások szívébe, aki azt saját szívében hordozza.

Jöjjenek a katedra előtt ülők is alázatosságuk szürke ruhájában. Jöjjenek égő lélekkel, igazság utáni szomjúhozástól űzve, hozzák két kezükben vergődő szívüket s fektessék azt engedelmes vágyakozással a lélek íróvesszője alá. Hadd vésődjék szívükbe Krisztus levele.

Krisztus levele a fakultás elhivatásának és méltóságának levele. Egykor számadó levél lesz belőle. Munkálkodják fakultásunk hűséggel a tudományos igazság és vallásos életszolgálatában, hogy midőn Isten keze rájegyzí számadó levélre az utolsó sort: ne legyen az kárhoztatás, hanem Isten boldogító jóltetszése. Amen.

SÁNDY GYULA
MŰEGYETEMI TANÁR BESZÉDE,
MELLYEL AZ ÉPÜLET KULCSÁT ÁTADTA.

Főméltóságú vitéz Kormányzó Úr!

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Magnifice Domine Rector!

Mélyen tisztelt Ünnepi Közönség!

„Isten segedelmével, Sopron nagyon hű város építőművészetéért való lelkesedéssel, Hazám és Egyházam javára építettem e művet, hogy kő kövön maradjon időtlen időkig!”

Ezekkel a szavakkal tettem le egy évvel ezelőtt e küszöb alá e ház alapkövét. Ezekkel a szavakkal adom át most annak kulcsát, jelentve, hogy a rábízott feladatnak eleget tettem. Ez épület engedélyezett részét az előirányzott költségek keretén belül magyar, túlnyomórészt soproni munkások és iparosok megfelelő közreműködésével elkészítettem. Kérem azt tőlem átvenni és magasztos rendeltetésének: a tiszta hit-tudományoknak legfelső fokon való oktatására átadni kegyeskedjenek!

DR. BOZÓKY GÉZA

RECTOR BESZÉDE,

MELLYEL ENGEDÉLYT KÉR AZ ÉPÜLET FELAVATÁSÁRA.

Főméltóságú Kormányzó Úr!

A soproni ev. hittudományi kar új épületét Sándy Gyula műegyetemi tanár úr mint annak tervezője, most elhangzott szavaival átadta a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnak s ennek jeléül a főkapu kulcsát kezeiből átvettem, méltóztassék ennek alapján az engedélyt az új épület felavatására megadni.

Vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó megadja az engedélyt az új épület felavatására.

DR. GRÓF KLEBELSBERG KUNO

M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER

AVATÓBESZÉDE.

Egy létéért férfiasan küzdő város közönségének csillan fel a remény egy újabb sugara, akkor amikor Főméltóságod a mai egyetemavató ünnepen Sopronban, mint *egyetemi városban* megjelent.

A magyar közösségeket rendszeresen azok a városképző erők hozták létre, amelyeket egy-egy vidék, egy-egy vármegye kitermelt. Minthogy azonban a magyar vármegyék területe aránylag kisebb, azért az ország fővárosán kívül nem is tudtunk nagyobb városokat megteremteni. Sopron is a nyugatmagyarországi részek, főképen Sopronvármegye városképző erőiből táplálkozott és fejlődött gazdasági vonatkozásban kereskedelmi és ipari várossá, kulturális relációban pedig iskolavárossá. Közbejött Nyugatmagyarország elvesztése, amely Sopront megfosztotta azoknak a gazdasági területeknek egy részétől, ahová ipara és kereskedelme kiterjedt. Annál inkább meg kell tehát erősítenünk azt a másik pillért, amelyen Sopron virágzása nyugodott, meg kell erősítenünk *Sopront, mint iskolavárost*.

Addig amíg a Királyhágón inneni Magyarországnak csak egyetlen egyeteme volt: a budapesti, már iskolavárosnak tekintettük az olyan gócpontot is, ahol több középfokú tanintézet működött. Európai értelemben azonban csak olyan közösség nevezhető iskolavárosnak, amelynek iskolarendszerét a főiskola tetőzi be.

Amikor végre felhagytunk az egyetemi politikában az egyke rendszerével és a Budapestre való centralizáció erőltetésével, akkor természetesen a Dunántúlra, mint Magyarország egyik legértékesebb és legérdekesebb nagy földrajzi egységének is meg kellett kapnia a maga egyetemét. Ennek a koncepciónak keretében jutott a Pozsonyból elűzött Erzsébet-egyetem a Dunántúlra, vált a Dunántúl egyetemévé. Ennek a nagy darab gyönyörű földnek van azonban egy különös sajátossága: a Balaton valósággal kettészeli, a közé-

pen nincs centrális fekvésű nagy városa, amely automatikusan válnék az egész országrész főhelyévé. A Dunántúl legélet-erősebb kommunitásai: Szekszárd, Pécs, Nagykanizsa, Szombathely, Sopron, Győr és Komárom periferikus fekvésűek; határai mentén valóságos városkoszorúval veszik azt körül. Míg a Tiszavidéken önmagától adódott, hogy a Tisza István és a Ferenc József-egyetemet az Alföld két nagy százezres városába, Debrecenbe és Szegedre kellett koncentrálni, addig a Dunántúl sajátos földrajzi kialakulása és városrendszere szükségessé tette, hogy az Erzsébet-egyetemet két székhely, a délkeleti Pécs és az északnyugati Sopron között osszuk meg.

Sopron iskolavárosi jellegének erősebb kidomborítása végett mindjárt az újjáépítés korának kezdetén Sopronba telepítettük a Selmecről elűzött bányamérnöki és erdőmérnöki főiskolát. Utóbb pedig Sopron régi evangélikus theologiai akadémiáját tudományegyetemi karrá szerveztük át és azt beillesztettük az Erzsébet tudományegyetem kötelékébe. Ez a két főiskola kétségtelenül hozzájárul a város gazdasági változásának némi enyhítéséhez is.

Városfejlesztő gondolat érvényesült a fakultás telkének kiválasztásánál is. Sopron belvárosa, épúgy mint a többi történeti városainké, bástyákkal körülvett várterület volt és így utcái és terei szűkebbek is. De a belváros körül szerencsére tágas és levegős új városrészek keletkeztek, amelyeknek esztétikai központja az a gyönyörű Deák-tér, amely architektonikus lezárást igényelt. És most itt áll a Deák-tér tengelyében Sopron első egyetemi épülete: a theologiai fakultás

De a városfejlesztés gondolatán kívül szolgálta az evangélikus fakultás szervezése és hajlékának megépítése a felekezeti egyenlőség, viszonyosság és béke nagy ügyét is. Az olyan felekezeti megosztott és széttagolt nemzetnek, mint amilyen a magyar, gondosan őrködni kell a felekezeti béke fenntartásán, de ez csak akkor érhető el, hogyha történelmi egyházaink jelentőségüknek megfelelően megbecsülésben részesülnek a társadalom és az állam részéről egyaránt. Minthogy a budapesti egyetemnek katolikus, a debreceni egyetemnek pedig református theologiai kara van, az osztó igazság úgy hozta magával, hogy a hazai evangélikus egyház

is megkapja az Erzsébet-egyetem keretében a maga theologiai karát. És amikép a budapesti és debreceni theologiai karok megfelelő elhelyezést nyertek, azonképen a viszonyosság elvé-
nél fogva hazai evangélikus fakultásunknak is meg kellett kapnia a maga palotáját.

Főméltóságos Uram, felejtethetlen minden jó magyar embernek az a népszavazás, amellyel Sopron lakossága úgy határozott, hogy hű marad az anyaországhoz. Ennek emlékeztére Kisfaludi-Strobl mester megalkotta a hűségkaput, amely Sopron régi várostornyát díszíti. De amikép a civitás fidelissima hű maradt Magyarországhoz, azonképen Magyarországnak is különös szeretetében kell tartani Sopront és vigyázni arra, hogy ez a kapu ne kálvária útra, hanem a boldogulás útjára vezessen. Sopron fokozott állami támogatásra szorul, amelynek csak egyik mozzanata lehet a hittudományi kar otthonának megépítése. Főméltóságodnak Sopron iránti különös rokonszenve záloga annak, hogy Sopron iskolaváros jellegének kidomborítása érdekében további lépések történnek és hogy általában a kormány minden téren azon lesz, hogy a várost erősítse és emelje.

Kérem Főméltóságodat, kegyeskedjék e palotát a magyar nemzet nevében rendeltetésének átadni.

D. BÁRÓ RADVÁNSZKY ALBERT

A MAGYAR EVANGELIKUS EGYHÁZ EGYETEMES FELÜGYELŐJÉNEK

BESZÉDE.

Megilletődéssel állok meg a Magy. Kir. Erzsébet Tudományegyetem evangélikus hittudományi karának Magyarország Főméltóságú Kormányzójának magas jelenlétében imént felavatott székháza előtt. Azzal a megilletődéssel, amely erőt vesz az ember lelkén, amikor hosszú idők vágyának, reményének a megvalósulását szemlélheti. Azzal a megilletődéssel, amelyet érzünk, ha olyan alkotás létesülését látjuk, amely jelentőségben és élettartamban túlnő a mának, az arasznyivá tett emberi létnek szűk keretein.

Már pedig ez az épület, mivel tulajdonkép ezzel vált befejezett tényé az állami egyetembe bekapcsolt evangélikus theologiai fakultás gondolata, évtizedek vágyának, reményének megvalósulását jelenti. És ugyanolyan bizonyos az is, hogy ez az épület, amely arra van hivatva, hogy benne az örökkévalók szolgálatára készüljenek fel a lelkek, jelentőségében messze kimagasló mulandók szolgálatára hivatott épületek felett, és frissen vakolt falán pihentetve jövőbe néző tekintetemet, úgy tűnik fel nekem, mintha előre látnám azon elkövetkező századok patináját.

Valóban, multak építésének záróköve, jövődők épületének fundamentuma ez a székház.

És amidőn felavatása alkalmából előtte a magyarhoni evangélikus egyetemes egyház képviselőjében először felszólalok, legyen az első szó, amely elhagyja ajkamat, az őszinte hála szava Isten iránt, aki ezt a napot megérvünk engedte, a magyar állam, annak Főméltóságú Kormányzója, Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Minisztere és minden felelős tényezője, valamint a telket adományozó Civatas fidelissimának a Polgármester úr által képviselt nagyérdemű közönsége iránt.

A másik szó pedig, amely ajkamról elrebben, az áldás szava, hogy tegye Isten a benne élő és ható szellem által valóban maradandó alkotássá ezt a hajlékot és legyen ez a földön való békeességnek, az emberek közti jóakaratsnak sziklaszilárd vára.

Megilletésben állok meg a Nagy Kir. Ezerhaty Ludo-
 indogyanon evangélikus hitvallományi katonák Magyar-
 országhoz köztársasági kormányozásának nagy jelentőségét
 imént felismerve szövegére előtt. Azal a megilletésben
 amely törv. van az ember kelleté anélkül hozzá idők vég-
 nek vonatkozás a nyugati/szűlőselelem szemlélteti. Azal a tör-
 v. illetéssel, amelyet éretnék de olyan alkotás. Mivel
 teljes, amely jelentőségét és élettelenséget talán a magunk
 az országban ott emeltek által készült.

Már pedig az az értelem, hogy tudjuk meg, hogy
 bizonyos tények az állam egyenlőségét bekapcsoló evangélikus
 tudományok felvételének gondolatát végül megértenek, nem-
 nek megértenek jelent. Ez ugyancsak bizonyos az is
 hogy az az értelem, amely azt tanúsítja, hogy benne az
 önkéntesek szövegétől készültnek fel a feltek jelentés-
 kében bizonyos köztársasági szabályok szövegétől bizonyos ére-
 telük felül az állam egészében felül emeltek, jövőre néző
 tekintettel, hogy tőlük fel nem emeltek, mintha ére-
 telükkel szembe állították.

Felül emeltek értelemük szerelése, jövőre néző
 nek felismerésük az a szabály.
 Ez szabály felismerésük általánosan felül emeltek a magunkban
 evangélikus egyenlőségük, képviselőikben először felül-
 emeltek, hogy az első törv. amely először felül emeltek az állam
 által, azaz felül emeltek, azt az a nagy szabályok, amely a
 Magyar Kir. Ezerhaty Ludo-
 indogyanon evangélikus hitvallományi katonák Magyar-
 országhoz köztársasági kormányozásának nagy jelentőségét
 imént felismerve szövegére előtt. Azal a megilletésben
 amely törv. van az ember kelleté anélkül hozzá idők vég-
 nek vonatkozás a nyugati/szűlőselelem szemlélteti. Azal a tör-
 v. illetéssel, amelyet éretnék de olyan alkotás. Mivel
 teljes, amely jelentőségét és élettelenséget talán a magunk
 az országban ott emeltek által készült.

DR. DEÁK JÁNOS,

HITTUDOMÁNYKARI E. I. DÉKÁN

AVATÓ IMÁDSÁGA.

Az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében,
Amen,

Jertek kedves testvéreim, boruljunk le itt hittudományi karunk új épülete előtt a Mindenható szent Isten színe előtt s Tőle kérve áldást egyetemünk ez új otthonára imádkozzunk Hozzá következőképpen:

Mindenható Isten, könyörülő mennyei Édesatyánk a Jézus Krisztusban! Itt állunk Előtted a Te csodás templomod boltozatja: szent eged kárpitja alatt. Felettünk ragyog a Te fényes napod, akaratom végrehajtója, jóságod hirdetője s annyi áldásodnak engedelmes közvetítője. Alattunk a föld, az édes hazai föld, szülőföldünk: megtépett hazánk drága darabja. Körülöttünk őszi hervadás, hulló lombok zizegése. Sok minden búra-bánatra hangol bennünket ez őszi hervadó világban s mi mégis olyan örvendező lélekkel vagyunk itt együtt a Te szent színed előtt! S mi mégis örömnöpre gyűltünk e hajlék elé, melyet a Te kegyelmed emeltetett nekünk. Áldunk Téged, hogy felvirrasztottad reánk ezt a szent napot. Mennyi szót kellene ajkunkra vennünk, ha mindazt el akarnánk mondani, ami szívünket ebben a pillanatban szorongatja; ha mindazt meg akarnánk Néked köszönni, amiért Neked hálával és köszönettel tartozunk. Légy áldott, hogy bennünket megsegítettél; legyen áldott a te szent neved, hogy a nagy véres viharok elmulta után, ha próbára teszel is bennünket, ha büntetéssel sujtasz is minket bűneinkért, mégis mindig megmutatod a szabadulás útját is. Hálát adunk Neked, hogy hirdetteted nekünk állandóan: elvész a nép, mely tudomány nélkül — a Te tudományod nélkül való, s teszed ezt azért, mert meg akarsz tartani bennünket a Te szent Fiad vére hullásáért az Ő drága evangéliuma által. Hálát adunk Neked, hogy ezt a házat, a tiszta hitnek és igaz tudománynak leendő csarnokát is azért ajándékoztad nekünk,

hogy általa is kifejezzed irántunk való nagy kegyelmedet és szabadító szent szándékodat. De hála, ezer hála legyen Néked legfőképen azért, hogy nekünk adtad azt az Egyetlent, a mi édes Megváltónkat, aki nemcsak előttünk járt, mint örök példa a szent életre és alázatos önfeláldozó szeretetre, — de aki ennél sokkal többet, mindent megtett miérettünk: bűneinket elfedezte, Veled kibékített, minket testvéreiuül fogadott s életének odaáldozásával: kereszthalálával az örök életet biztosította számunkra. Kérünk azért, édes Mennyei Atyánk, Ő érette tekints le erre a házra, áldd meg azt s tedd azt sok-sok áldásnak színhelyévé! Óvjad veszélytől s adjad, hogy legyen ez a városnak, sőt a nemzetnek is drága ékessége: az evangélium vára, dicsőséged hirdetője. Éppen azért lakozzék benne a Te mindeneket megáldó, megszentelő Szentleked! A Te jóra vezérlő Szentleked hasson itt át mindenkit! A mesterek hirdessék szóval és életpéldával az igaz tudományt és a Krisztusban vetett hitet: Isten beszédét, mely egymás megértésére, önzetlenségre, egymás szeretetére s a haza önfeláldozó szolgálatára tanít! Az ifjú Timotheusok úgy készüljenek fel itt szent pályájukra, az Úr Jézus Krisztus szolgálatára, hogy lelkeket menthessenek meg az élet számára s így működésük új korszakot jelenthessen sok gyülekezetnek az életében. Szolgálatuk legyen üdvösséges egyházra, hazára egyaránt! Terjessze itt minden a Krisztus keresztyének uralmát minden szívben...

Könyörgünk, jó Atyánk: áldd meg kérünk hazánk szeretett Kormányzóját a Te Szentleked erejével, hogy azzal vezérelje a Te nevedben ezt a népet. Add meg szívének legnagyobb örömét: láthassa boldognak a magyart, akin megnyugszik, jó Atyánk a Te tetszésed! Láthassa fejlődni, virágozni mindazokat az intézményeket, amelyek az Ő szívének támogatása mellett épültek ebben a mi kicsi, vérző országunkban!

Áldd meg tanácsosait, áldd meg mindazokat, akik ennek az épületnek létesítése körül fáradoztak, munkálkodtak. Áldd meg egyházunkat, áldd meg az egyházakat kivétel nélkül, hogy a Te békességednek útját egyengesse itt mindegyik.

Áldd meg ezt a várost, annak vezetőit! áldd meg egyetemünket: két városban, de hitben és hazaszeretetben mindig

egynek tudva magát, munkálja a kultúrát, a tudományt s terjessze a Te országotat.

Áldj meg mindenkit, aki idejött, hogy velünk együtt örvendezzék és a Te nevedet magasztalja ezen a napon.

Szenteld meg azért ezt a napot s merradjon meg annak áldott emléke mint szent elkötelezés mindenki számára!

Ez az épület pedig, egyetemünk hittudományi karának új otthona, hirdesse időtlen időkön át a Te megsegítő s szabaddító kegyelmedet, mely van a mi Urunk a Jézus Krisztusban!

Áldd meg bemenetelőnket, áldd meg benne lakozásunkat s minden munkánkat! Kérünk Téged, hallgass meg minket a Te szent Fiadnak a mi Urunk a Jézus Krisztusnak drága érdemeiért. Ámen.

Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben...

Az Úr áldjon meg és őrizzen meg titeket, az Úr világossítsa meg az Ő szent orcáját tirajtatok s legyen tihozzátok kegyelmes, az Úr fordítsa az Ő szent orcáját tireátok és adjon néktek békességet, Ámen.

DR. BOZÓKY GÉZA

RECTOR BESZÉDE

A SOPRONI HITTUDOMÁNYI KAR TANÉVNYÍTÓ
SZÉKHÁZAVATÓ ÉS DOKTOR FELAVATÓ DÍSZ-ÜLÉSÉN

Főméltóságú Kormányzó Úr!

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Igen Tisztelt Közönség!

A m. kir. Erzsébet tudományegyetemet az 1912. évi XXXVI. t.-c. létesítette Pozsony székhellyel. Az új egyetem működését 1914. évi szeptemberben kezdte meg egyetlen fakultással: a jog- és államtudományi karral, mivel a többi karok felállítása a világháború vérzivatarában csak fokozatosan mehetett végbe és ezért annak ellenére, hogy az ág. h. ev. hittudományi kar szervezési munkálatai már az egyetem első székhelyén megindultak, a theologiai fakultás is csupán 1923. szeptember havában volt megnyitható, amikor az 1921. évi XXV. t.-c. intézkedése folytán egyetemünk jelenlegi ideiglenes székhelyére: Pécsre költözött. Sopron azonban, sajnos, nem rendelkezett olyan épületekkel, melyek a hittudományi kar igényeit kielégítették volna s ezért a közoktatásügyi kormány az ország egyre súlyosbodó gazdasági helyzete ellenére is mellőzhetetlennek tartotta azt, hogy a „Civitas fidelissimá“-ban új hajlékot emeljen annak a karnak számára, mely hivatásánál fogva örök igazságok talaján állva, végetlen értékekkel akarja gyarapítani az emberiséget, midőn a mindenség Alkotója és annak hasonmására teremtett és szabad akarattal felruházott ember közti kapcsolatok kimélyítésén, valamint olyan problémák megoldásán fáradozik, melyek mellett magasabb látószögből tekintve minden más tudományos feladat tulajdonképen másodrendűvé válik.

A theologia ugyanis a legtisztább értelemben vett szellemi tudományokat műveli s célja az embert a maga hétköznapiaságából kiemelve folyton figyelmeztetni arra a nagy igazságra, hogy „ad maiora natus est“ és felismerhetővé tenni

számára azt az utat, melyen örök rendeltetését legbiztosabban elérheti.

Amidőn tehát annak az épületnek a felavatását üljük, amely ennek a felbecsülhetetlen értékű munkának csarnoka lesz, ezzel újra bizonyoságot teszünk arról, hogy évezredek multú kultúránkat, mely mindig a legszorosabb összefüggésben állott a vallásossággal, jövőben is hasonló szellemben kívánjuk fenntartani és fejleszteni.

Főméltóságodnak mai szép ünnepélyünkön való részvétele országos jelentőségűvé teszi házavatásunkat, mert fennkölt személye egyben az összmagyarságot is jelképezi, melyet jogos büszkeséggel tölt el az a tudat, hogy a népek szellemi előrehaladásának nagy versenyében mindig megállotta helyét és a Gondviselés által részére megszabott küldetésének a legnagyobb áldozatok árán is mindenkor híven megfelelt. Az ebben való hit azonban csak vallásos lelkiületben gyökerezhetett s ennek ápolására az ország mindenkor kész volt nagy áldozatokat hozni, bizonyoság erre ez az új épület is, melynek falai közt az igazság kutatása csakis az őseinktől örökölt istenhívő szellemben történhetik.

Midőn Egyetemünk nevében a nemzetnek áldozatkészségéért legmélyebb hálámat fejezem ki, egyben arra is kérem a Mindenhatót, hogy Főméltóságodat, aki szegény hazánkat a legsúlyosabb viszonyok között ragadta ki a végpusztulással fenyegető örvényhullámaiból, nemzetünk dicsőségére és javára még sokáig tartsa meg.

Éljen vitéz *Horthy Miklós*, Magyarország Kormányzója!
Mai dísz-ülésünket ezennel megnyitom.

DR. KISS JENŐ,

A HITTUDOMÁNYI KAR E. I. PRODÉKÁNJÁNAK

BESZÁMOLÓJA AZ 1929—30. TANÉVRŐL.

A m. kir. Erzsébet tudományegyetem, amelynek sorsa a megcsonkított ország trianoni nyomorúságát kicsinyben hűen tükrözteti vissza s amely Nagymagyarország északnyugati végvára, Pozsony, számára alapított, teljes tudatában annak, hogy a megmaradt ország minden kultúrális gócpontját védeni és tartani kell, a csonka haza két végvárának: Pécsnek és Sopronnak lett védőbástyája, hirdetve bizakodó, erős hittel az Írás szavának igazságát: Csak az a nép veszt el, amely tudomány nélkül való.

Egyetemünk e kettős tagoltságával jár, hogy eddigi, soproni ágazatának, a hittudományi karnak, életéről a hivataláról lelépő dékán is be szokott számolni, a Rector Magnificusnak az egész egyetemre kiterjedő beszámolója mellett.

Dékáni beszámolómm azért az egyetem makrokosmosában helyt foglaló, de különálló kar mikrokosmosára vonatkozik és a sáfárságról beszámoló sáfár számadásának tekintendő.

Amint e célból elvonultatom lelki szemeim előtt az elmúlt tanulmányi év történetét, felrajzanak bennem annak kisebb-nagyobb jelentőségű eseményei, amelyek számunkra végeredményben életünk egy darabja, de azon szempontból, amelyből most a multat vizsgálunk kell, nem szólhatok a csekély részletekről, szűkebb tárgyalásokról, reményeinkről és aggodalmainkról, amelyekre a kari, egyetemi, egyházi és nemzeti problémák felett tépelődő tanári közösség szíve összedobbant, csak az eseményeket regisztráló krónikásként emelem ki a jelentősebb történéseket.

Ezért, az idői egymásutániségot szem előtt tartva, kell a külső események közt rámutatnom Theologiai Otthonunk felavatására, amely 1929. október 12-én történt a magas kultuskormány képviselőjének, dr. Petri Pál államtitkárnak, az egyetemi tanácsnak és akkori Rectorának, dr. Weszely Ödönnek, az egyetemes evang. egyház vezéreinek, D. báró Radvánszky Albert, egyetemes felügyelőjének, D. Geduly Henrik,

D. Kapi Béla, püspököknek, valamint városunk érdeklődő nagyközönségének jelenlétében.

Egy év egy intézmény történetében még csekély idő, hogy végleges ítéletet mondhassunk felőle, de már most megállapíthatjuk azt, hogy hozzáfűzött reményeink szép megvalósulással biztatnak, és hittudománykari hallgatóink meleg ott-hont, gondos felügyeletet, egészséges és kényelmes tanulmányi helyet nyertek. Isten áldása nyugodjék mindazokon, akik e nemes intézmény létrejövetelét és működését lehetővé tették.

Másnapra esett fakultásunk történetében az alapítás után legjelentősebb esemény, a kar új épületének, amelyben Isten kegyelméből most összegyülekezhettünk, alapköletéti ünnepe.

Az építkezés előmunkálataiban résztvevő dékánoknak volt alkalma láthatni a tényleges szükség teljes felismerése mellett a segíteni kész jóakaratot kultuskormányunk szeretve tisztelt vezérének és hűséges munkatársainak részéről, amelynek korlátot csak az ország nehéz helyzetével való kénytelen számolás szabott. A körülmények állása szerint nőtt, vagy kevesbedett, de sohasem fogyott el hitünk és bizalmunk és 1929 augusztus 21-én megtörtént az Országos Levéltár tanácskozótermében a döntő elhatározás gróf Klebelsberg Kuno, miniszter úr, őnagyméltóságának elnöklete alatt, amely a Civitas fidelissima, e nyugati végvár, egy új hatalmas bástyájának, a kultúra, tudomány és vallás egy újabb erődítményének építésére engedélyt adott.

Fakultásunk történetében e napnak jelentősége ugyanazon fokon áll, mint azon napé, amelyről történeti visszapillantásom alkalmával szintén Isten iránti hálával kell megemlékezni, 1929 október 13-áé, amikor a földből kinőtt falak már sejtetni engedték a leendő épület imponáló arányait, amikor az ünnepélyes alapköletéti ünnepet tarthattuk meg és amikor kultuskormányunk, egyetemünk és egyházunk fentemlített képviselői, valamint karunk érdekeit szívükön viselő érdeklődők ezreinek jelenlétében tartotta dr. Petri Pál, államtitkár úr az ünnepi beszédet, szólt az egyetem részéről dr. Weszely Ödön Rector Magnificus, mondott avató imát a kar akkori dékánja s hangzottak el a szimbolikus

kalapácsütések Sándy Gyula, Petri Pál, Radvánszky Albert báró, Herrmann Miksa, Kapi Béla, Raffay Sándor, vitéz Simon Elemér, a kar professzorai s mások áldó szavainak kíséretében.

A szeptember elején megindult munka, amely öt hét alatt annyira haladt, hogy a földből kiemelkedő épület alapköveteli ünnepét lehetett tartani, ettől fogva gyors tempóban haladt előre az épület nagynevű tervezőjének, Sándy Gyula műegyetemi professzornak és asszistenseinek irányítása mellett, Boór Gusztáv és Nándor kipróbált soproni építkezési vállalkozók megbízható vállalatában. Amint rövidültek a napok a késő őszi időszakban, úgy emelkedett, nőtt az épület s mikor a nap egyre rövidülő pályáján elérkezett a téli minimumhoz, már büszkén állott a renaissance épület nyugat felé tartott emelt homlokával, hirdetve a törhetetlen magyar élniakarást, tudást, hitet és bizalmat a jövőre. A gyorsan elmúlt téli időszak után, miközben csak részletmunkákat lehetett végezni, tavasszal újból megindult a munka és haladt biztos, nyugodt tempóban a befejezéshez, amelynek időpontjához Isten kegyelméből ime elérkeztünk.

Az épületről az építettő kultuskormányra térve át, nagy miniszterünk publicisztikai beszédeiben található sok drágagyöngy közül kettőt szeretnék kiemelni. Egyik beszédeben arra utalt, hogy drága a házhely itt Európa közepén, ahol csonka hazánk terül el, becsüljük meg azért azt, amint megérdemli; a másikban bizonyára a tett tapasztalatok alapján hangjából kiérezhető rezignációval mondja: az élen állók feladata a munka s újból csak a munka s nem hála és köszönet várása.

Hittudományi karunk az új épületben is teljes erővel folytatni kívánja azt a munkát, amelyet a helyzeténél fogva olyan drága s emlékeinél fogva olyan felbecsülhetetlen hazai rögön, nyugat kapujában hűséggel végzett eddig is és el nem muló hálával gondol arra, hogy hazánk ezeréves történetének tán legnehezebb idejében, amikor a megcsonkított hazában százféle baj és nyomorúság gyötörte a magyart és tette gondterheltté életét, Magyarország nagy Kormányzójának s hűséges Miniszterének idejében, mint a jövőre nagy Magyarország egyik tartó fundamentuma nőtt ki szinte varázsszóra

a földből a kultúra e fellegvára, aminthogy nőttek ki máshol is, mint új élet a romok felett, egy újabb ezer év bízható zálogául.

A németországi Oppenheimben a XIV. században épült szép gótikus Szent Katalin-templom falában egy kőből formált kis kenyér van beleillesztve emlékeztetésül a nehéz idők nagy áldozatkészségére azon felirással: So das Brot 4 Heller galt, so ward diese Kapelle angehaben; amikor mai értékben 82 fillér volt egy kis kenyér, zsemlyének is mondhatnánk, akkor épült e templom. Mi, akik ez épületben most igyekszünk az élet igéjének hűséges tolmácsolói és hirdetői lenni, Isten hívó szavára előbb vagy utóbb eltávozunk, de szerte ez országban most épült kultúrintézmények ércnél maradandóbb emlék gyanánt hirdetik azt, hogy, amikor a megalázott magyar élet csupa keserűség, csupa fájdalom volt, nem ökölbe szorított kézzel, hanem munkás, dolgos karokkal, dacos élni-akarással s törhetetlen hittel küzdött a szebb jövőért, vezéreink céltudatos, ernyedetlen irányítása mellett.

Amikor a népszavazás nehéz idejében házról-házra járunk, hogy felvilágosító szóval megértessük városunk lakóival, miről is van szó, az egyik sötét, belvárosi házban nagy elhagyatottságban feküdt, rongyokba takarva, a nappal is égő, füstölgő olajmécses által csak halványan megvilágítva, egy beteg öregember. Amint megértette szavaimat, szétvetette karjait s így szólt: Uram, amit itt, e szobában lát, az mindenem; életem már csak hetekre terjedhet, de, amíg élek s amíg lehellek, hazámé vagyok. Ilyen szegényen s kifosztottan, de ilyen olthatatlan hazaszeretettel eltelve, élünk itt mindnyájan, e nyugati végvárban, de, amíg élünk, a hazának élünk, annak javát kívánjuk szolgálni eke szarva mellett, gép karjánál, vagy könyvvel és íróttal hirdelve azt, hogy a haza üdvé a legfőbb törvény.

A hála és köszönet érzésével, amellyel mély alázattal hajlunk meg vezéreink előtt, szorítjuk meg mindazoknak kezét, akik törekvéseinkben nagy igyekezettel, tudással és kitartással voltak segítségünkre. Amikor D. Radvánszky Albert báró, Herrmann Miksa, vitéz Simon Elemér, Dr. Thurner Mihály, Dr. Magyary Zoltán, Dr. Pekár Mihály és Sándy Gyulának nevét külön is megemlítem, egy hosszú sor éléről ragadom ki

a neveket, mély megindultsággal gondolva arra az értékes segítségre, amelyet nyújtani szívesek voltak.

Emlékezetes ünnepi eseménye marad az elmúlt tanévnek az ugyancsak október 13-án végbement tiszteletbeli theol. doktoravatás, amely alkalommal hazai protestáns egyházi és világi kiválóságainkat tiszteltük meg egyhangú kari elhatározással a theologia doktora címmel. Dr. br. Prónay Dezső, br. Radvánszky Albert, Geduly Henrik, Kapi Béla, D. Raffay Sándor, Dr. Ravasz László, Dr. Schneller István és Kiss Ferenc a theologia doktorai voltak már az ünnepélyes aktus előtt is, hűséggel szolgálva egyházkormányzás, vagy tudományos működés révén egyházainkat. Ez az aktus csak ünnepélyes megpecsételése volt ennek, szent frigykötés köztük s hittudományi karunk s karunkkal egyetemünk közt a további közös szent működésre. Isten gazdag áldását kérem ezen alkalommal is rájuk. Ugyanezen év december havában a debreceni m. kir. Tisza István tudományegyetem karunk két kiváló tagját, Payr Sándort s Stráner Vilmost a theologia doktora megtisztelő címmel tüntette ki. A csendben, de eredménnyel folytatott tanári munkának e megbecsülése őszinte örömmel töltött el mindnyájunkat. Isten áldását kívánjuk kitüntetett kartársainkra ez alkalommal is.

Karunk elmúlt évi történetében meg kell emlékezni a f. évi július 1—4. napjain rendezett I. theol. konferenciáról, amelyen a kar tagjain kívül evang. egyházunk püspökei, lelkesek és világiak 100 főt meghaladó, lelkes hallgatóközönség előtt szóltak egyházi életünk aktuális problémáiról, középpontba állítva az Ágostai Hitvallás 400 éves jubileumi évében e hitvallási iratnak ismertetését és méltatását. A konferencia részletes programjának előterjesztése itt nem lehet feladatom, csak mint krónikás tesztek említést a résztvevők egyhangú óhajáról, hogy lehetőség szerint évről-évre ismétlődjenek hasonló tudományszerűsítő, hitébresztő s mélyítő konferenciák. Ha Isten segítségével fakultásunk aulája s imaterme felépülhet, úgy ezen óhajunkat is megvalósíthatjuk, valamint, a tudományszerűsítő university extension feladatainak is könnyebben megfelelhünk.

A kar professzorai a tudományos előadó munkálkodás, mint legjelentősebb professzori tevékenység mellett tőlük tel-

hetőleg kivették részüket az irodalmi működésből is, mint az egyetemünk Almanachjának idevágó részéből kitűnik. E mellett meghívásokra az ország különböző részein szolgáltak előadásaikkal a köz javára, közülük Dr. Báró Podmaniczky Pál a Christian Endeavour berlini világgyűlésén vett tevékeny részt.

A professzori kollégiumról szólva, megindulással kell megemlékeznem arról, hogy karunk nesztora, az egyetemes egyháztörténeti tanszékének országos hírű professzora, aki egy emberöltőn át hirdette az ígét s katedrájáról a történet tanúságait a jelen s jövő nemzedékek számára, nyugalomba vonult. Payr Sándor tanári működésének és írói tevékenységének vázolója azon rövid idő alatt, amely itt rendelkezésemre áll, nem lehetséges, de tán nem is szükséges, hiszen tudományos búvárkodásának eredményeit, könyveinek és tanulmányainak hosszú sorát ismerjük. Ha fáj is távozása, ez csak a kathedráról való távozást jelenti és nem az őt tisztelő kartársaitól s további tudományos működésétől. A közösségnek ilymódon biztató, további kapcsolatai teszik számunkra könnyebbé a válást és amikor e helyről még egyszer karunk nevében megköszönöm mindazt, amit egy emberöltő hűséges sáfárkodásával, mint professzor, nevelő, atyai jóbarát, hű kartárs nyújtott, további életére és működésére Isten gazdag áldását kívánom.

Az ilymódon megüresedő tanszéknek előadói minőségben való betöltésével karunk a múlt iskolai év folyamán a berlini Collegium Hungaricum állami stipendiáriusát, ki ott 2 éven át, egyébként összesen 4 éven át folytatta tanulmányait külföldi egyetemeken, Wiczián Dezső vallástanárt, hozta javaslatba s ezt a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter f. évi augusztus havában jóvá is hagyta. Működését már ezen beszámoló keretein túl eső időben kezdte meg, mégis ez alkalommal Isten áldását kívánom működésére.

Karunk a tanulmány-időben csendben, zavartalanul, de hűséggel dolgozott. Amint a szerves élet növekedése nem hallható, csak eredményeiben látható, úgy folytatódott működése a régi theol. akadémiának a dunántúli egyházkerület jóvoltából rendelkezésére bocsátott helyiségeiben és azon szellemben, amely több mint 370 esztendeje töltötte el

és lelkesítette a főiskolai professzorokat. Mély megindultsággal és a túláradó emlékek szívet szorító hatása alatt bucsuztunk s bucsuzunk a fakultás eddigi helyétől, őszinte, szívből jövő köszönetet mondva a dunántúli evang. egyházkerületnek, püspökének és felügyelőjének és a liceumi igazgatónak, hogy az egész országból összesereglő, sőt a csonka haza határain túlról is jövő theológus ifjúság számára nyitva tartották az ősi alma mater kapuit s lehetővé tették fakultásunk zavartalan működését mindaddig, amíg itt új hajlékba költözhetett. Az ott szívekbe vésődött emlékek örök kapcsok, amelyek a jövőre nézve is elválaszthatatlanul összetartanak.

A központi egyetemünkkel való kapcsolatok ezen évben is a legszívélyesebbek s melegebbek voltak. Őszinte, hálás köszönet egyetemünk volt rektorának, dr. Weszely Ödönnek, s a lelépett tanácsnak azért, hogy karunk minden jogos kérését készséggel hallgatták meg s teljesítették a lehetőség határain belül.

E kapcsolatok elmélyítését célozta karunk azon törekvése, hogy hallgatóink számára biztosítsa a társkarok tudós professzorai azon előadásainak hallgatását, amelyekre tanulmányaik szempontjából szükségük van. Örömmel tehetek említést arról, hogy a kar e törekvéseinek jogosságát egyetemünk tanácsa is elismerte s hogy a jelen tanévre már kilátásba helyezték egyes tudós professzorok hivatalos soproni utazásaikat acélból, hogy tudományágaik jelentősebb fejezeteiből összefoglaló ismertetéseket közöljenek hallgatóinkkal.

Hasonló meleg s szívélyes volt a viszony karunk s egyetemes egyházunk közt, amelynek világi vezére, D. br. Radvánszky Albert, hallgatóink anyagi segélyezése tekintetében kötelezte igen nagy hálaára karunkat, az egyházi vezetők, a püspök uraink pedig a szigorlatokon s vizsgálatokon való részvétel révén nyertek bepillantást a karunkon folyó munkába s bármi tekintetben kellett hozzájuk fordulnunk, mindig készséges meghallgatásra találtunk. Fogadják érte őszinte, hálás köszönetünket.

Kultuskormányunk 2 belföldi, 2 külföldi s 2 tisztviselő stipendium kegyes adományozásával sietett hallgatóink se-

gélyezésére. Az egyetemes gyámintézet vezére pedig meleg megértéssel közvetítette hallgatóink kérvényeit a Gustav Adolf Vereinhez, melynek érdemekben gazdag elnökét, D. Rendtorff Ferenc urat a lipcsei egyetem volt rektorát, titkos tanácsost van szerencsénk közöttünk láthatni.

Hallgatóink létszáma 116 volt. Magas szám, de ha arra gondolunk, hogy egyrésztük tanári pályán folytatja tovább tanulmányait, mások a misszió szent hivatása felé tekintenek, csak örömünknek adhatunk kifejezést a magas létszám felett, mely a kellő szelekció mellett jól elkészült lelkészgárdát fog biztosítani egyházunknak s hazánkknak.

Tanulmányi előmenetelük és erkölcsi magaviseletük az előttük levő, szent célnak megfelelő volt, in studiis és in moribus súlyosabb kifogás nem volt. Alapvizsgát tett 27, köztük 2 kitüntetéssel; szigorlatozott 25, kitüntetéssel 5.

Beszámolóm végére érve, örömmel jelenthetem még, hogy hittudományi karunk dékánválasztó ülésén egyhangú lelkesedéssel dr. Deák János kartársunkat választotta meg az 1930—31. évi dékánnak. Eddigi, sikeres működése biztos záloga annak, hogy karunk jó kezekbe tette le ügyeinek intézését.

DR. DEÁK JÁNOS,

A HITTUDOMÁNYI KAR E. I. DÉKÁNJÁNAK

SZÉKFOGLALÓ ELŐADÁSA:

A BABYLONI FOGSÁG
VILÁGTÖRTÉNETI JELENTŐSÉGE.

Historia est magistra vitae. Ezt a klasszikus mondást számtalanszor szoktuk idézni s mégis meg kell állapítanunk, hogy ritkán tanulnak a nemzetek a historiából. Sok példát lehetne felhozni a történelemből arra, hogy a visszavonás és pártoskodás mily rettenetes csapás egy nemzet életében és mégis a politikai pártok s társadalmi rétegek úgyszólván teljesen elfeledkeznek a történelemnek erről a tanításáról. Számtalan esetet lehetne idézni arra is, hogy az erőszak nem oldhat meg végérvényesen sem politikai, sem társadalmi kérdéseket, mert hiszen ez csak újabb erőszakot szül s mégis erőszakosan akarják akaratukat keresztülhajszolni nem egyszer politikai pártok, nemzetek, vagy népcsoportok egyaránt. Volt azonban az emberiség történetének egy különben jelentéktelennek látszó korszaka, amikor is egy kicsiny nép: a zsidó nép komolyan levonta a történelem tanulságát és igyekezett azt története további folyamán lehetőleg a maga teljességében megvalósítani. Ez a korszak a babyloni fogság ideje. Hogyan ment végbe a zsidó nép felfogásában és életében ez a nagy fontosságú átalakulás, arról fogok tudományszakomból merítve tárgyalni, szólni az alábbiakban.

Már a laikus bibliaolvasó is megállapíthatja, hogy az ókorban egyenesen meglepő és magában álló az a történeti felfogás, amely az Ótestámentomban kifejezésre jut. Legszembeszökőbbben ez a felfogás a Birák könyvében jelentkezik, ahol is ez a történetfilozófiai szemlélet kb. így jut kifejezésre: Isten törvényét érdemes követni a nemzetnek, mert Isten ebben az esetben megjutalmazza; viszont tartózkodnia kell az ő törvényének megszegésétől, mert annak áthágóit keményen megbünteti. Nekünk ma már ez a történeti felfogás fel se tűnik, mert egészen megszoktuk s nem igen vagyunk talán hajlandók annak értékét és nagyszerűségét átlátni és elismerni. Pedig elég az ótestámentomi tör-

ténetírást csak futólag is egybevetnünk Assyria, Babylonia, Egyptom, Görögország, vagy akár a római nép történetírásával is s egyszerre könnyű lesz megállapítanunk, hogy míg amott a történetírók feladatát rendszerint az képezte, hogy egy uralkodónak, hadvezérnek, vagy államférfiúnak tetteit örökítsék meg és dicsőítsék, — Izráel történetírói magasabb szempontból: Istenre vonatkoztatva nézik az egész emberiség történetét s így keresnek feleletet arra a kérdésre, hogy mi Izráel népének történeti hivatása nemzeti és nemzetközi vonatkozásában egyaránt. S erre a feleletet egybehangzóan abban találják meg: Isten e világnak teremtő ura, egyúttal őre és irányítója az emberiség fejlődésének. Ő őrökdi afelett, hogy törvényeit saját népe, de a többi nemzetek is hűségesen megtartsák. Ha pedig ez nem történnék meg, akkor Isten büntet. Pusztulással bünteti meg még saját kiválasztott népét is, mert az ő erkölcsi törvénye kötelező az egész világon.

Ezt a nagy igazságot főképpen a próféták hirdették Izráel nemzetének. Keserű szemrehányással állapítja meg többek között már Ezsaiás próféta is, hogy népe hűtelenül elpártolt az ő Istenétől. A pártos nép, mely már századokkal azelőtt ketté szakadt, az idegen népeket utánozta: hol Egyptom, hol Assyria, hol Babylonia támogatását kereste s végre is ebben az ide-oda ingadozásban Juda kicsi országa önmagára maradva elbukott. 597-ben éri az első nagy katasztrófa, mikor is Nebukadrezar babyloniai király az ország királyát, Jojakint és a nemzet számottevő vezető rétegét kb. 10.000 embert Babyloniába deportáltatta. Ezzel a deportált nemzettöredékkal került Babyloniába a később oly nagy szerephez jutott Ezékiel próféta is.

A babyloniai királynak ez az eljárása, hogy t. i. egy nemzetnek vezető rétegét más országba telepítette át, abban az időben sem mehetett újság számba. Az assyr uralkodók ugyanis már századokkal ezelőtt elkezdték alkalmazni ezt a módszert. Céljuk nyilván az volt, hogy ilyen módon megtörjék az útjukban álló leigázott népeknek az ellenállását. Így járt el többek között Sargon assyr király is Izráel országával, ill. annak fővárosával Samariával szemben is. S meg kell állapítanunk, hogy a hódító assyr király a maga

célját legalább is Izraelre való vonatkozásában teljesen el is érte: az Assyriába deportált néptöredék az Assyr birodalom néptengerében nyomtalanul eltűnt s viszont az Izrael területére telepített idegen elemek következtében otthon, a régi haza földjén, egy idegen keverék nép állt elő, amely nem volt többé a régi Izrael nemzetével azonosítható.

A felső 10.000 eltávolításával tehát ugyanezt a célt szolgálta 597-ben Babylonia királya is s azt lehetett volna várni, hogy a kicsi ország a nagy vérvesztés következtében felhagy agresszív szélsőséges politikájával; de a kicsi Juda viselkedése Babyloniával szemben ez után sem változott meg, sőt nemsokára még kihívóbb lett a viselkedése. Ez okozta, hogy Nebukadrezar 588-ban újabb megtorló hadjáratot indított a lázadó Jeruzsálem ellen. Az ostrom 586-ig tartott s eredménye Jeruzsálem bukása, teljes feldúlása és a népnek Babyloniába való deportálása lett. Minden külső jel arra mutatott, hogy a kicsi ország népe most már teljesen megsemmisül. Ország nélkül, templom nélkül, áldozatok nélkül, szóval látható istentiszteleti formák nélkül mi tarthatta volna össze az idegenbe telepített néptöredéket? S mégis bekövetkezett ezután az a világtörténelemben páratlanul álló esemény, hogy egy nép, mely elvesztette fővárosával együtt hazáját, tehát nemzeti függetlenségét, válásos életének központját, templomát, az idegen területre áttelepített néptöredék által s idegen környezetben kezd új életet, mely döntő fontosságúvá lett nem csupán a zsidó népre, de az egész emberiségre vonatkozólag is.

Babyloniába, ha igen magas számokat veszünk, Jeruzsálemből ill. Judeából 50—60.000 ember kerülhetett. Mi ez a kis szám a hatalmas babylóniai világbirodalomban? Minden inkább amellett szólott volna, hogy megsemmisülnek belátható időn belül s mégis ez a kis néptöredék nemcsak megmaradt, hanem meg is erősödött s túlélte magát a hódító világbirodalmat is. A külső viszonyok és körülmények ezt a megmaradást sehogy sem magyarázhatják meg. Megmaradásuknak lelki és személyi okai vannak. A kisszámú néptöredéknek olyan szellemi vezetői támadtak, akik képesek voltak ezt a sokra hivatott népet új utakra vezetni. Isten útját mutatták meg neki.

Ezekiel próféta elejétől kezdve nyomatékosan hangsúlyozta azt, hogy népének a pusztulását a népnek bűnei, más szóval Istenéhez való helytelen viszonya idézte így elő. Már 591 táján, amikor az otthon maradtak még arról ábrándoztak, hogy egyiptomi segítséggel visszaszerezhetik Judea önállóságát és régi hatalmát, ő a Babyloniában levő fogolytársainak azt magyarázza s az otthon maradtaknak azt üzeni, hogy ne ringassák magukat illuziókban, mert Jeruzsálem most már sehogysem kerülheti el pusztulását. Ennek magyarázatául nyomatékosan hivatkozik arra, hogy Isten az ő népét arra hívta el, hogy az ő szent népévé legyen. De ez ahelyett, hogy minden tekintetben, tehát a politikai, családi, társadalmi és magánéletben neki tetsző életet folytatott volna, bűneivel szinte még felülmúlta a pogányokat is. Jellemző, hogy a két testvérországnak Izráelnek és Judeának megítélésében is oly szigorú és szinte túlzóan pártatlan, hogy saját szűkebb hazájának, Judeának vétkét még nagyobbnak tartja mint a 722-ben elpusztult Izráelét. Elegendő itt pusztán könyvének 16. és 23. fejezetére hivatkoznunk; szinte megdöbben az ember, mikor ezeket olvassa. Ezek alapján jutott sok magyarázó olyan szélsőséges megállapításra, hogy Ezékiel nem is szerethette népét, mert nem érzett együtt vele. A dolog azonban itt inkább úgy áll, hogy a próféta Isten szentségét tekintve érezte, hogy kénytelen levonni azt a következtetést, hogy a romlott népen a jelenben már nem segíthet semmi sem. Nem segíthetnek a politikai kapcsolatok, nem segíthetnek a nemzetnek még olyan kiváló vezetői sem; a próféta szomorúan hivatkozik arra, hogy még ha Izráel nagy kegyesei Noé, Jób vagy Dániel élnének is, ők csak önmagukat szabadíthatnák meg kegyességükkel, nemzetükön azonban már ők sem segíthetnének. Az Istenétől elfordult nemzettől elfordult maga az Isten.

Ezeket a súlyos megállapításokat és isteni üzeneteket háromféle alakban közölte a próféta kortársaival: intézett hozzájuk beszédeket, közölte velük látomásait, és magyarázta azokat, végül különféle jelképes cselekményeket hajtott végre előttük. De úgy a beszédekkel, mint a látomásokkal, nem különben a jelképes cselekményekkel unos-

untalan azt az egyet akarta népe szívéhez közelebb vinni, hogy Jeruzsálem bukása elkerülhetetlen.

Ez a bukás mint említettük, be is következett.

El lehet gondolni, hogy ez a megrendítő katasztrófa milyen hatással lehetett nem csupán az otthon maradtakra, hanem a Babyloniában levő zsidókra nézve is. Az első hírről szinte elkábulhattak, mihelyt azonban higgadtan gondolhattak az eseményekre, be kellett látniok, bármilyen fájó is volt maga az esemény, hogy Isten nem cselekedett velük szemben igazságtalanul. Itt mindezekről bővebben nem szólhatunk, azt azonban meg kell említenünk, hogy ez a szerencsétlenség hamarosan megváltoztatta a népnek mindenek fölött Ezékiel prófétáról táplált felfogását.

Ha azelőtt nehezteltek, vagy talán haragudtak is Ezékielre, mert csak korholni tudta az ő népét s pusztulást hirdetett neki, most kénytelenek voltak belátni, hogy neki igaza volt s jobban kezdtek figyelni reá, mint azelőtt, hiszen az események szörnyűségesen igazolták a prófétát. S itt következett azután a próféta működésében is egy jelentős fordulat. Ha eddig népének feddő, dorgáló prófétája volt, aki — mint Kassandra — csak pusztulást tud jósolni nemzetének, most, hogy az megszenvedett, nemzetének vigasztalójává, biztatójává és megmentő őrállójává lesz. Most már természetesen nem pusztulást hirdet többé, de feltétlen bizonyossággal megmaradást, szabadulást, nemzeti feltámadást, melyet Isten tartogat népe számára. Elég ennek igazolására csupán könyvének híres 37. fejezetét elolvasnunk.

Ennek a megmaradásnak és új életnek azonban meg van a próféta szerint is a maga előfeltétele. Ez pedig az, hogy a népnek gyökeresen meg kell változtatnia múltjáról való felfogását és ennek megfelelően életmódját is. Így találkozzunk a világirodalomban először Ezékiel prófétánál Izrael történetírásának új orientációjával, a történetírás átértékelésével. Voltak ugyan már neki elődei, akik számára mintegy előkészítették a talajt, de a múltnak átértékelésére vonatkozó felfogást ő vitte be a történetírásba s elsőnek ő vitte azt keresztül. Nemzete múltját szemlélve megállapította, hogy az a vétkeknek szakadatlan sorozata. Ha egyszer úgy van, akkor bűnhődnie kell, mert megérdemelte. A jövőre

nézve azonban kimondja, hogy van még szabadulás, mert Isten nem akarja a bűnös halálát, hanem hogy megtérjen és éljen.

A próféta tehát nemcsak elítélte népének multját, de egyúttal egészen világosan feltárta előtte azt is, hogy mit kell tennie avégből, hogy Istennek tetsző népévé legyen s így a megmaradásra érdemes legyen. Mindenek felett be kell látniok azt, hogy a nép multjában egy végzetes tévedés történt: a szomszédos kanaáni népekkel való barátkozás, a hozzájuk való alkalmazkodás magával hozta a népnek a sülyedését.

Avégből, hogy a jövőben ne legyen így, szakítaniok kell ezzel a multtal, szigorúan el kell ítélniök annak tévedéseit és teljesen más: új életet kell kezdeniök. Ennek az új életnek egyik feltétele az Isten törvényéhez való minél szigorúbb ragaszkodás, más népektől való elkülönülés, egy szóval faji és vallási sajátosságunknak megőrzése és minél nagyobb ki-domborítása. Nem mások támadása, de maguk védelme céljából. Nem volt ez könnyű dolog az idegen földön egy velük szemben álló s hatalmas idegen nép körében. S mégis megtörtént a lehetetlennek látszó dolog. Vallásukat megtartották és gyakorolták templom nélkül is, áldozatok nélkül, a régi ünnepek külsőleges megünneplése nélkül; az istentisztelet bensőségesebb lett és tisztább, mert az istentisztelet közép-pontjába odakerült a próféta beszéd s a régi szent iratok olvasása, az imádság és szent énekek éneklése, s a nép, ha nem is egyszerre, de mégis levonta a próféta tanítás tanulságait s ha nem is hatotta át a népet is egyszerre ugyanaz a meggyőződés, mely a prófétát hevítette, de az kétségtelen, hogy a többség helyeseknek fogadta el a próféta megállapításait s komolyan csatlakozott azoknak megtartóihoz. Gyökeres átalakulás kezdett tehát végbe menni a népnek lelkében és nem túlozunk, ha azt mondjuk, hogy a babyloniai fogságban egy új nép születik meg, melynek a régi Izráellel csak történeti kapcsolata van, de amely lényegében véve teljesen eltér attól. Különös jelenség, hogy egy nép, továbbra is foglalkozzék azért népe multjának történetével, melyet teljesen elítélt s amelyet nem akart a jövőben tovább folytatni. A fogság népének egyik jellemzője éppen az, hogy prófétájuknak Ezékielnek tanítása nyomán egyedül Istenbe vetett hitükben,

vallásukban keresik megmaradásuknak egyetlen biztosítékát. A multban a vallásuktól való elpártolás s annak pogányos elemekkel való elegyítése hazájuk elvesztését, nemzeti létük megsemmisítését jelentette, most egy nagyszerű, a világtörténelemben szinte páratlanul álló kísérletet tesznek annak bebizonyítására, hogy Isten törvényéhez való ragaszkodás életet jelent a nemzet számára és csakis ez jelentheti azt, más nem.

Ezékiel működése a történelem ilyen megítélésének hirdetése, a szabadulásnak valláserkölcsei feltételektől ill. megújulástól való függővé tétele a vallásos életnek ily gyökeres átalakítása már magában véve is fontos történeti korszakká avatná a babyloniai fogság idejét. Ezzel azonban még nem mondtunk meg mindent.

Volt ugyanis a fogság idejének egy másik jellegzetes prófétai egyénisége is. Ennek nevét nem is ismerjük. Beszédei Ézsaiás próféta könyvének 40. és következő fejezeteiben található, amiért is szerzőjüket közönségesen Deutero-Ézsaiásnak: Második-Ézsaiásnak szoktuk nevezni. Az Ótestamentumnak ez a nagy Névtelenje csodálatosan egészíti ki idősebb kortársának Ezékiel prófétának tanításait. Ha az arra tanította a népet, hogy mit kell tennie a saját maga megmentése érdekében és erre úgy felelt, hogy el kell különítenie magát mindattól, ami idegen, s ki kell fejlesztenie azt, ami faji és vallási sajátosságának a lényegét képezi, — addig Deutero-Ézsaiás éppen ellenkezőleg arra a kérdésre keres feleletet, mit kell tenni a zsidó népnek, hogy betölthesse azt a hivatást, amelyet Isten más népek ill. az egész emberiség érdekében szánt neki. S erre a kérdésre az ő felelete nagyon egyszerű, de határozott: A népek világosságává kell lennie! Képviselnie kell tehát az élő és szent Istennek ismeretét és akaratát s mellette ki kell tartania minden áron, mert hiszen Isten szent akaratát senki sem hiúsíthatja meg. Még a nagy világhatalmak sem! A világ kormányos urának akarata feltétlenül meg fog valósulni. Minden elmúlhatik e világon, de Isten beszéde mindörökké megmarad, s azok, akik az Ő beszédéből merítenek biztatást és erőt, nem csüggedhetnek, mert nekik maga Isten van segítségükre a vele való kapcsolat révén, az ilyeneknek ereje megújul, mint a sasoknak, futnak és nem fáradnak, járnak és nem lankadnak el. Csodálatos biztatás lehetett

már ez is a fogság népének. Deutero-Ézsaiás azonban még többet is mondott vigasztalásul szegény népének. Megmondotta azt is, hogy az örökkévaló Isten, ki a népek életét kornyozza, máris készíti a nagy fordulatot a nemzetek életében. Jön a hatalmas hódító, aki ledönti az Izráelt leigázó világbirodalmat s így meghozza a fogságban levő népnek a szabadulást. Várjanak azért türelemmel és készüljenek bizakodó örömmel és reménységgel a közelgő szabadulásra. Nem úgy áll azonban a dolog, hogy Deutero-Ézsaiás már hírt hallott Cirus diadalútjáról s csak azután lépett fel népe vigasztalójaként, hanem úgy, hogy a lelkében kialakult meggyőződést mintegy illusztrálja a próféta a történeti eseményekre való utalásával. Ezért jellemző a próféta beszédeire nézve már első mondata is: Vigasztaljátok, vigasztaljátok az én népemet!

Az elmondottakon kívül azonban van még a prófétának egy az előbbieket is túlszárnyaló tanítása. Ez pedig az, melyben feleletet keres arra a kérdésre, hogy mi a szenvedés titkának a megfejtése? S erre úgy adja meg a feleletet, hogy szól egy *Valakiről, Isten szenvedő szolgájáról*, aki bűnt nem követett el s akinek álnokság nem találtatott a szájában, aki a mi betegségünket hordozta s akit a mi békességünkért ért a vereség. Csodálatos gondolatok ezek és csodálatos megoldása ez a szenvedés kérdésének, mert ez nem azt mondja, hogy szenvednie csak a bűnösnek lehet, ill. kell, hanem azt, hogy lehet olyan szenvedés is, melyet valaki önként vállal magára egy magasabb cél érdekében, tehát azért, hogy szenvedése másoknak javára szolgáljon. Volt-e valaki a próféta kortársai között, akiben Ő ennek az ártatlan szenvedőnek a típusát ismerte fel s népének szenvedését mintegy ebben egyénesítette, vagy talán népe sok szenvedésére gondolva jutott el ehhez a nagyszerű megfejtéshez, — ki tudná ezt megmondani? Annyi azonban kétségtelen, hogy az ő prófétai működése Ezékel prófétáéval együtt fordulópontot jelentett népe történetében s túlzás nélkül mondhatjuk, világtörténeti jelentőségű korszakot az emberiség történetében. *Ekkor ragyog fel először egy népnek vallásos öntudatában a szenvedő Messiásnak a képe.*

S mi álmélkodva állhatunk meg ez előtt a csodálatra-

méltó fordulat előtt: Assyria, Babylonia, Perzsia, Görögország, a nagy római birodalom, minden hatalma és nagyszerű szervezete ellenére is sorban megsemmisült, a próféták népe azonban a fogságban, amit éppen koporsónak szántak neki, új életre kelt és azóta az egész világon képviselte azokat az igazságokat, melyeket a fogság két nagy prófétája vésett szívébe. Előkészítőjévé vált ilyen módon a Messiás eljövételének.

S a fogság vége is tényleg bekövetkezett, a próféta biztatása valóra vált, a nép egy jelentékeny része nemsokára haza térhetett a régi haza földjére, hogy ott is annak az Istennek szolgáljon, kinek tiszteletét mindenek fölé helyezte számkivetése helyén is. Nem volt könnyű a hazatérteknek az élete, mivel nem valósult meg minden úgy, ahogy a próféták hirdették. Egyet azonban megtanultak, azt, hogy Istent imádják áldozatok nélkül is, templom nélkül is: mindenütt, ahol az Ő akaratát keresik és teljesíteni akarják s így várják a Messiás eljövételét. S a következő századokban a zsidó nép úgy áll előttünk, mint Messiást váró nép.

Az elközelgő századokban nem egyformán érvényesült a fentebb említett két prófétai irány. Hol az egyik volt erősebb, hol a másik. Azonban maga a felismert igazság nem ment többé veszendőbe. A kicsi zsidó nép régi hazájában vagy annak határán túl, mindenütt az egy Istenben való hitet képviselte és legjobb jainak reménysége szerint várta azt, aki minden reménységét valóra váltja, aki mint Istennek szenvedő szolgája magára veszi a világ bűneit. A zsidó népnek ilyen határozott irányú fejlődése igazában véve csak a babyloniai fogságban kezdődött el s nyugodtan el lehet mondani, hogy a babyloniai fogság nélkül a zsidó nép nem lett volna azzá, amivé lett, Messiás váró néppé, tehát előkészítőjévé a keresztyénségnek s így útegyengetőjévé a világ világosságának Jézus Krisztusnak.

A babyloniai fogság ilyen szemszögből nézve Isten kegyelmi idejévé vált a nemzet számára s világtörténeti jelentőségűvé az emberiség szempontjából is.

S a babyloniai fogságnak van talán üzenni valója számunkra, hazánk szomorú sorsán kesergő, gyászoló magyarok számára is. Az üzenet és a tanítás egyszerű, határozott és

vígasztaló: a fogság, a feldarabolás sem semmisíthet meg olyan nemzetet, amely Isten kegyelmében bízva képes leszámolni múltja bűneivel s a jelen minden nyomorúságát hajlandó elviselni reménységeinek megmentéséért és megvalósulásáért. Az a nép, amely Istenre és csak egyedül ōra bízva jövődjét s amely éppen azért nem akar más lenni, mint Isten akaratának megvalósítója, üzenetének hirdetője, az a nép nem semmisülhet meg még a világ legnagyobb hatalmasságainak erőszakossága folytán sem, mert minden népek fölött ott van a mindeneknél hatalmasabb, világokat kormányzó örökké való szent Isten. Ő pedig nem egyes népeket akar diadalra juttatni, hanem a saját országát akarja megvalósítani szent fia a Jézus Krisztus által. Ez lehet azért a mi bizodalomunk és reménységünk is, sőt ennél több: bizonyosságunk, mert mi nem csupán a babyloniai fogság csodálatos korszakára és vígasztaló tanítására tekinthetünk vissza, hanem feltekinthetünk a Golgota keresztségére s ami Urunkra a Jézus Krisztusra, az életnek fejedelmére, akiben megoldást talál egyéni és nemzeti létünknek megannyi nagy problémája, az élet nagy kérdése, az élet maga. Legyen jelen tanévmegnyitó közgyűlésünk szent bizonyágtétel erről a mi hitünkről. Ezzel a m. kir. Erzsébet tudományegyetem evang. hittudományi karának 1930—31. tanévét Isten nevének segítségül hívása mellett megnyitottnak nyilvánítom.

DR. BOZÓKY GÉZA

RECTOR BESZÉDE,

MELYET DR. WICZIÁN DEZSŐNEK,

AZ ELSŐ THEOL. DOKTORNAK AVATÁSA UTÁN MONDOTT.

Igen tisztelt Doktor Úr!

Az ev. hittudományi kar első theologiai doktorává történt felavattatásához fogadja legőszintébb szerencsekívánataimat. Önt az a nagy kitüntetés érte, hogy felavatása az ország fenkölt lelkületű kormányzójának és gróf Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úrnak jelenlétében és nagy ünnepek kapcsán folyt le. Ön továbbá a legelső azok sorában, kiket Sopron város falai közt avatott egyetemünk doktorrá. Ez a két örvendetes tény kísérje csilagként jövő életpályáján. Önt a magyar állam kiváló eredménnyel végzett tanulmányai jutalmául állami ösztöndíjjal is kitüntette. Ez arra kötelezi Önt, hogy a magyar hazáért hálójául mindent megtegyen annak javára és a magyar kultúra dicsőségének növelésére. Ehhez kívánok Önnek fáradhatatlan szorgalmat, kitartást, munkakedvet és főképp kérem tevékenységére Isten bőszeges áldását. Ne feledje, hogy az igazság kutatására vállalkozott s erre a célra való törekvésében nem szabad magát feszélyeztetni semmiféle befolyástól. Haladjon bátran előre és legyen önzetlen munkása a megcsónkított, letipott Magyarországnak, mely ma annyira reávan szorulva fiaid áldozatkészségére és támogatására. Az ország nagylelkűségét viszonzza a köz javára szíve minden dobbanásával; lelkének és tehetségének összes erejével, hogy az Önt követő doktorok hosszú sorozatából is mindig kimagasodják és a m. kir. Erzsébet tudományegyetem büszke leheszen Önre, mint legelső hittudományi tudorára, jövő életpályán is, mely, hogy gazdag legyen sikerekben és nagy eredményekben, tiszta szívből kívánom.
